

ALTERNATIVNÍ MODEL FINANCOVÁNÍ VÝZKUMU Z PROSTŘEDKŮ

STÁTNÍHO ROZPOČTU

Ivan Wilhelm

V Praze dne 21. 12. 2009

Úvodem

Novelizace zákonů o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, které nabyly účinnost v polovině letošního roku, přinesly řadu zásadních změn do celého systému, proklamovaných jako reforma výzkumu, vývoje a inovací. Přesto, že příprava reformy probíhala více než rok, přinesla faktický zájem o její konkrétní vliv na jednotlivé instituce i celý systém výzkumu ve výzkumné obci až po reálné aplikaci ustanovení zákonů. Přitom však seriózní diskuze o stavu výzkumu v ČR, zejména v návaznosti na prohlubování významu výzkumu v rámci orgánů EU, probíhaly již dlouhou dobu předtím. Tyto debaty o výzkumu neměly za prvořadý cíl pozměnit jeho institucionální strukturu, ale vytvořit podmínky pro to, aby výzkum, jakožto systém, mohl plnit nová zadání, která od něj bude stát vyžadovat. S předpokládaným růstem finančního zabezpečení výzkumu je taková diskuze zcela na místě. Očekávání státu o „návratnosti“ financí do výzkumu, zejména formou ekonomického růstu země vlivem aplikování výsledků výzkumu v různých oblastech hospodářství, jsou zcela opodstatněné a vytvářejí dobrý rámec pro partnerské jednání zúčastněných stran.

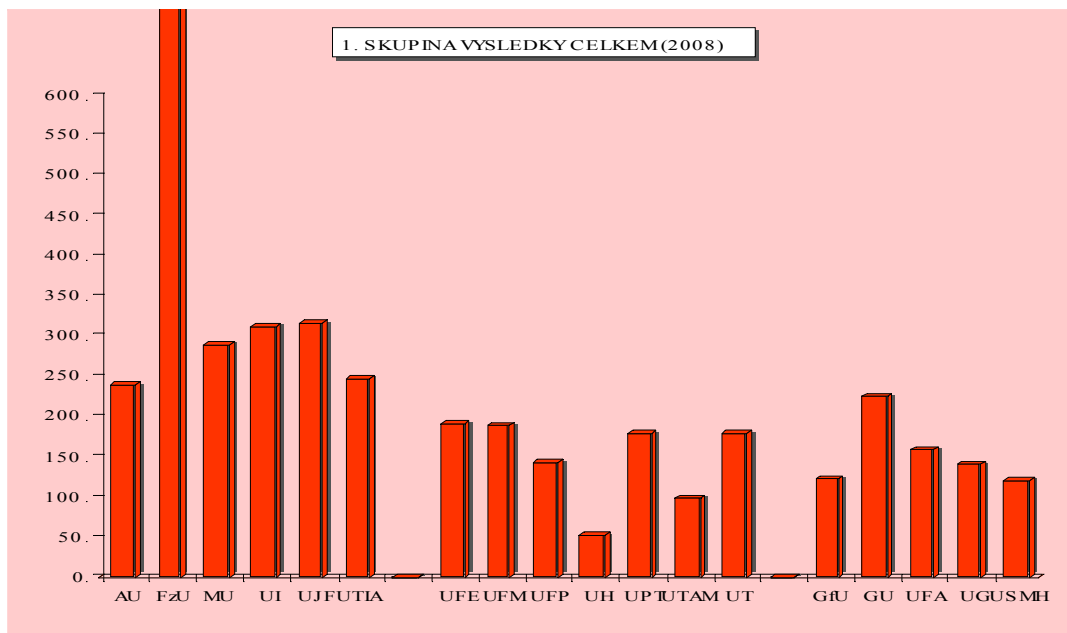
V této souvislosti představoval požadavek zvýšení efektivity výzkumu jedno z hlavních zadání reformy. Již v období několika let před přípravou reformy probíhaly práce na hodnocení výsledků výzkumu, o které se zasazovala RVV, bez kterého se v posuzování efektivity nedalo vůbec hnout. V tomto momentě patří připomenout, že diskuze v pracovních skupinách o konkrétním tvaru hodnotících kritérií byly natolik komplikované, že termín prvních reálných výstupů hodnocení byl odkládán z roku na rok. Významným momentem byl proto první výsledek, dnes pověstná Tab. 3 zveřejněná RVV, přinášející přehled započítaných výsledků a jejich bodových ohodnocení, podle tehdy schválené metodiky. Zajisté bylo možné celému přehledu vytknout řadu nedokonalostí (také se tak stalo), z údajů však vyplynul závažný závěr. Přibližně 20 % institucí, které obdržely finanční podporu na výzkumné činnosti za období předchozích 5 let, nevykázalo ani jeden započítatelný výsledek. To představovalo zásadní argument při přípravě rozpočtu na VaV. Nelze totiž nalézt racionální důvod, proč se mají finančně podporovat instituce, které nemají v RIV žádný výsledek. Návrhy RVV na redukcii finanční podpory pro tyto instituce se však nesetkaly s porozuměním, a tak se postupně prosazovalo radikálnější řešení. Přitom však již v zasedáních RVV bylo poukazováno na nezbytnost hodnocení institucí podle jejich výstupů na jedné straně, a na nevhodnost přímého spojování výsledků tohoto hodnocení s financováním na straně druhé. Na příkladech z této doby bylo ukazováno, že většina institucí, které byly tímto řazeny mezi nejefektivnější (zelená část Tab. 3), se dostala do této skupiny pouze díky nízké relevanci dat, vstupujících do statistického vyhodnocení. Řada institucí, které lze jinak pokládat za tradičně kvalitní, se do této skupiny nedostala.

Přibližně v této situaci se začala odehrávat příprava reformy VaV. Novelizovaná znění zákonů o podpoře VaV již obsahují přímé propojení hodnocení výzkumu s výší poskytovaných financí a v reálných situacích přinášejí pro výzkumnou obec překvapující výsledky. Co tedy schválená novela pro výzkum ČR znamená a na co je potřeba se do budoucna zaměřit. Jistě lze provést analýzu

dopadu nových opatření na jednotlivé segmenty VaVaI. To je poněkud obsáhlé zadání, pro které nejsou jednoduše veřejně dostupná data. V uvedeném materiálu je proto předložena studie analýzy výsledků hodnocení schválenou Metodikou hodnocení výsledků VaV, které se týkají ústavů AV ČR. Tento segment výzkumu byl zvolen proto, že se jedná o relativně homogenní jednotky jasně orientované na výzkumné činnosti v širokém spektru oborů. Jejich institucionální příslušnost navíc umožňuje relativně snadné srovnání navzájem, přitom lze současně hledat možné alternativy odborné orientace pro každý daný ústav s ohledem na autonomní rozhodování vnitřních orgánů. Porovnávání výkonnosti ústavů AV s jinými výzkumnými institucemi (vysoké školy, rezortní ústavy apod.) dané metodikou hodnocení by vnášelo další argumenty do diskuze. To lze zajisté učinit, avšak přesahuje to rámec kapacit autora tohoto návrhu i časový rámec zadání. To vše by bylo možné napravit, pokud se ukáže návrh postupu vhodný pro další vývoj.

Přehled výkonů ústavů AV ČR

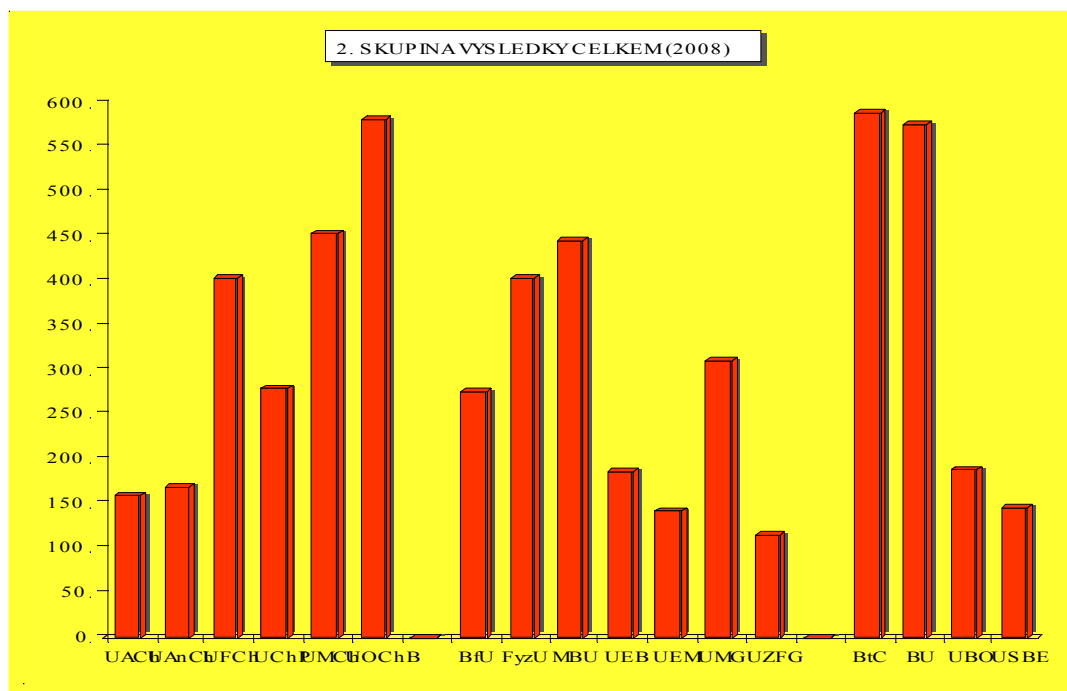
Pro vypracování přehledu „výkonnosti“ ústavů AV bylo použito Hodnocení výsledků výzkumných organizací v roce 2008 dle Metodiky hodnocení výsledků VaV v roce 2008 zveřejněné RVV. Jednotlivé ústavy AV jsou zařazeny do tří skupin podle oborové příbuznosti tak, jak je v AV běžně používáno – 1. skupina jsou ústavy „neživé přírody“ (fyzikální, matematické, vesmír a nauky o Zemi), 2. skupina jsou ústavy „živé přírody“ (biologie, medicína a chemie), 3. skupina jsou ústavy společenských a humanitních věd. Pro úvod lze proto předpokládat, že porovnávání výkonnosti ústavů v rámci každé skupiny bude vzhledem k oborové příbuznosti dostatečně oprávněné. Současně lze předpokládat, že souhrnné výsledky získané pro skupinu budou představovat data s vyšší vypovídací hodnotou, než je tomu v případě jednotlivých ústavů, které jsou někdy nevelkými, a tedy statisticky méně významnými jednotkami, vyvíjejícími se do značné míry na sobě nezávislými cestami.

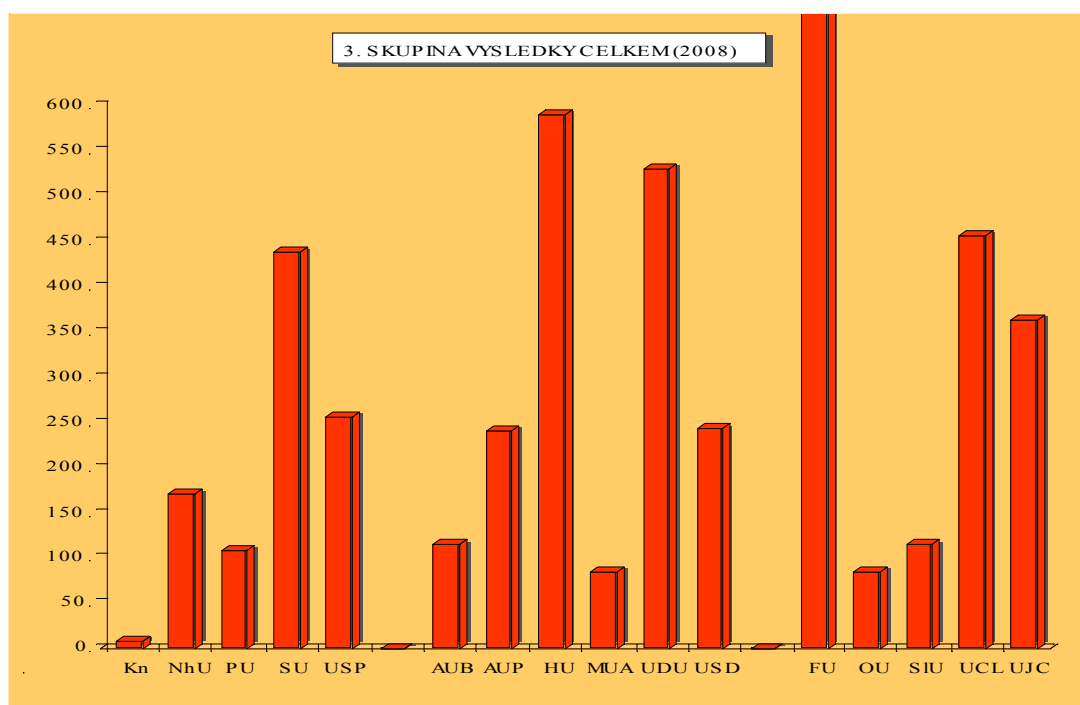
Obr. 1. Celkový počet započítaných výsledků pro ústavy 1. skupiny

Grafy na obr. 1, 2, 3, resp. 4, 5, a 6 znázorňují celkové počty započítaných výsledků, resp. jejich bodového vyjádření podle uvedené metodiky. Je zřejmé, že tyto hodnoty nemají pro vzájemné porovnávání velkou vypovídací schopnost, protože ústavy mají, kromě jiného, velmi rozdílnou velikost, která má na počet výsledků rozhodující vliv. Relevantní veličina, rozlišující velikost ústavu je celkový počet přepočtených výzkumných pracovníků. Ti jsou totiž určující pro výzkumnou produkci ústavu, a tak je zcela zřejmé, že velikost měřené výzkumné produkce redukované na jednoho výzkumného pracovníka již může představovat veličinu, pomocí které lze výkon jednotlivých ústavů vzájemně srovnávat. Pro potřeby tohoto přehledu bylo použito hodnot počtu přepočtených vědeckých pracovníků ústavů uvedených buďto v jejich výročních zprávách (webové stránky pracovišť AV),

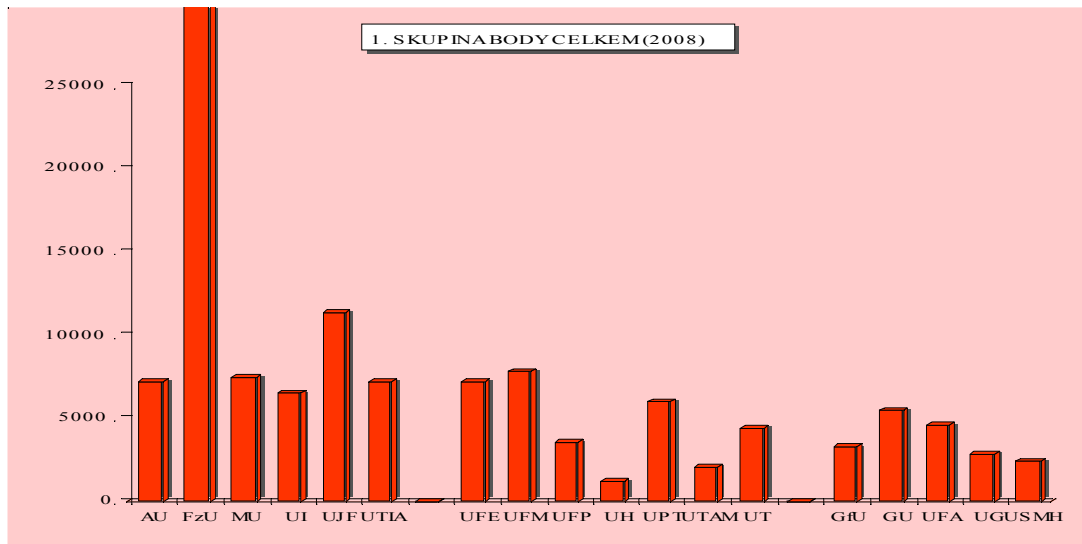
anebo ve zprávě předsedy o činnosti pro Sněm AV v roce 2008.

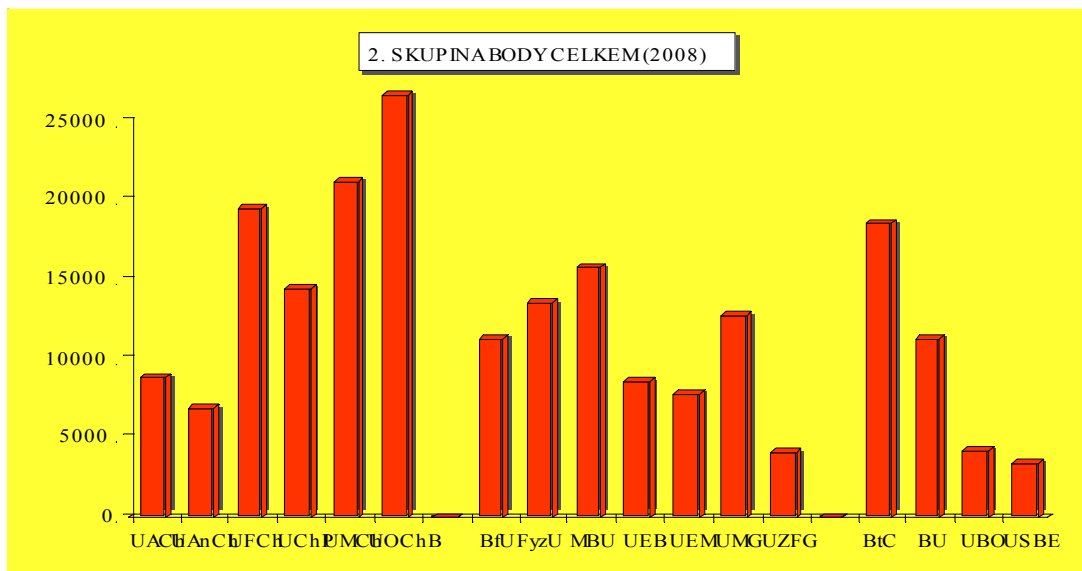
Obr. 2. Celkový počet započítaných výsledků ústavů 2. skupiny

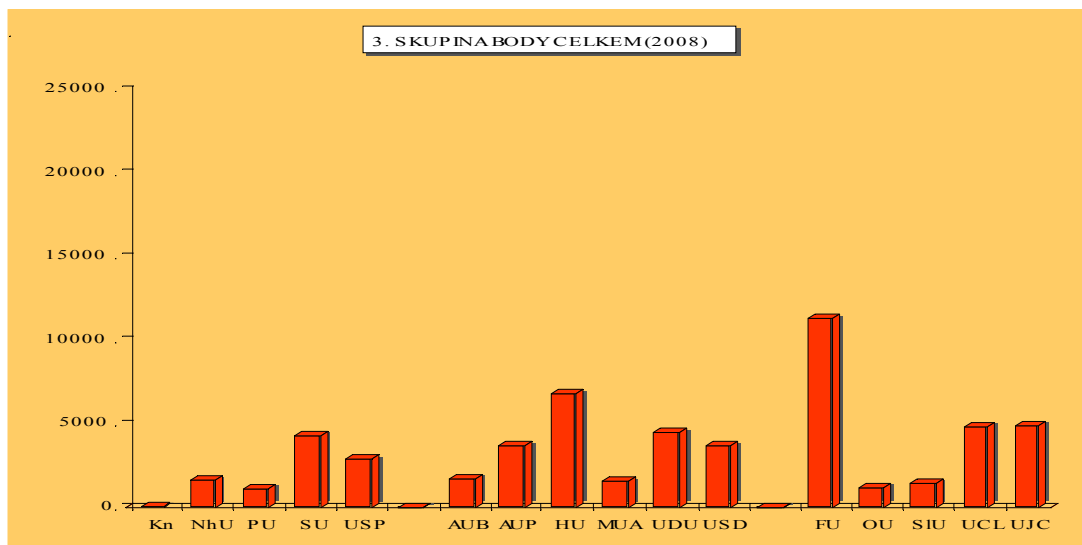
Obr. 3. Celkový počet započítaných výsledků ústavů 3. skupiny

Obr. 4. Celkový přepočtený počet bodů ústavů 1. skupiny

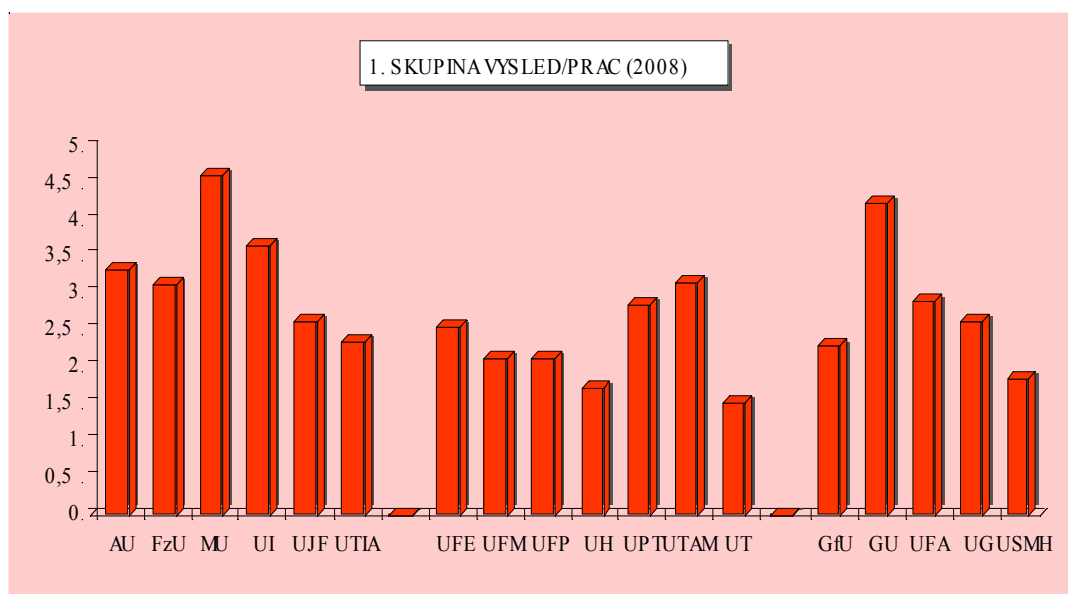

Obr. 5. Celkový přepočtený počet bodů ústavů 2. skupiny

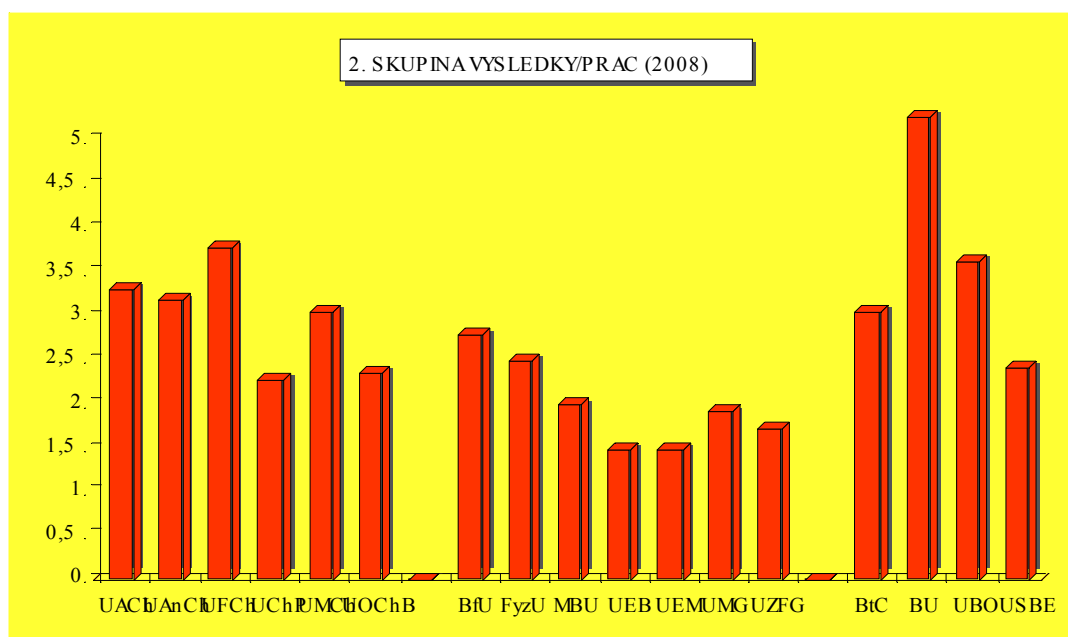

Obr. 6. Celkový přepočtený počet bodů ústavů 3. skupiny

Přehledy takto získaných hodnot průměrného počtu výsledků na jednoho výzkumného pracovníka ústavů jednotlivých skupin jsou v grafech na obr. 7, 8 a 9.

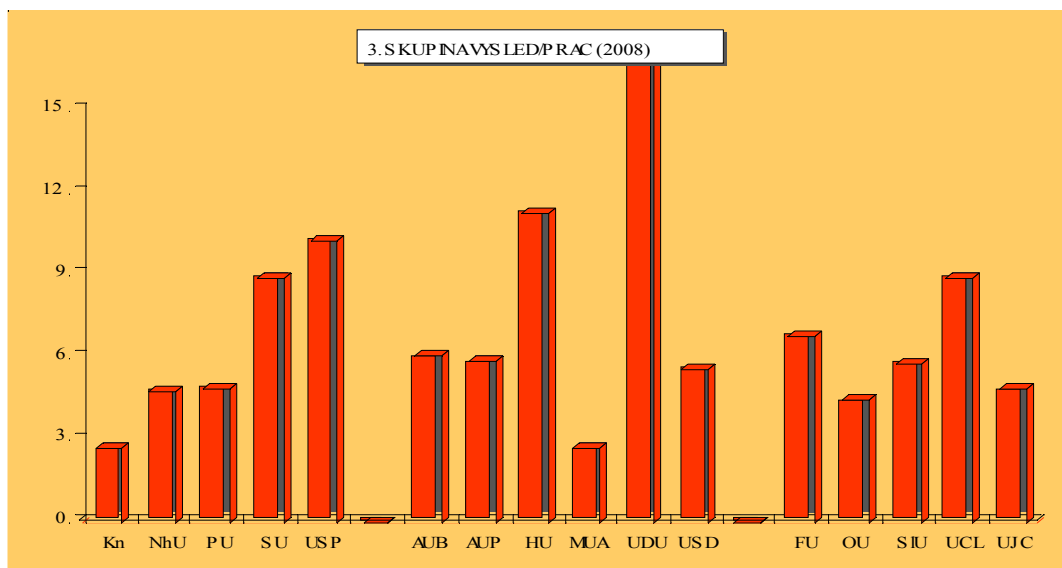

Obr. 7. Průměrný počet výsledků na výzkumného pracovníka ústavů 1. skupiny

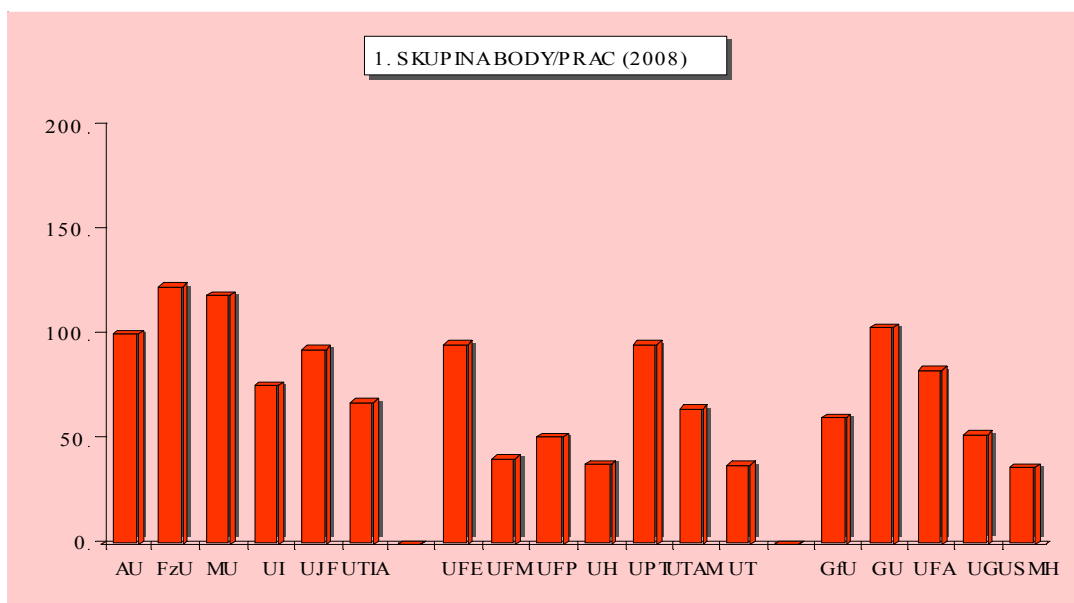
Obr. 8. Průměrný počet výsledků na výzkumného pracovníka ústavů 2. skupiny

Z grafu na obr. 7 je vidět, že hodnoty průměrného počtu výsledků na jednoho výzkumného pracovníka dosahují hodnot od 1,55 do 4,62. S ohledem na skutečnost, že se jedná o oborově příbuzné ústavy, pak zjištěné rozdíly jsou zajisté pozoruhodné. Pro 2. skupinu ústavů (graf na obr. 8) je nejnižší hodnota průměrného počtu výsledků na jednoho výzkumného pracovníka 1,49 a nejvyšší 5,29 a v případě 3. skupiny (graf na obr. 9) je to dokonce 2,66 a 17,73. Jednoduché porovnání průměrného počtu započtených výsledků na jednoho výzkumného pracovníka, které v dané skupině oborově příbuzných ústavů představuje násobky uvedených hodnot, nemůže zřejmě posloužit jako přímý indikátor výkonu, protože se jedná o souhrn všech výsledků s různou „kvalitou“ určenou bodovým ohodnocením pomocí

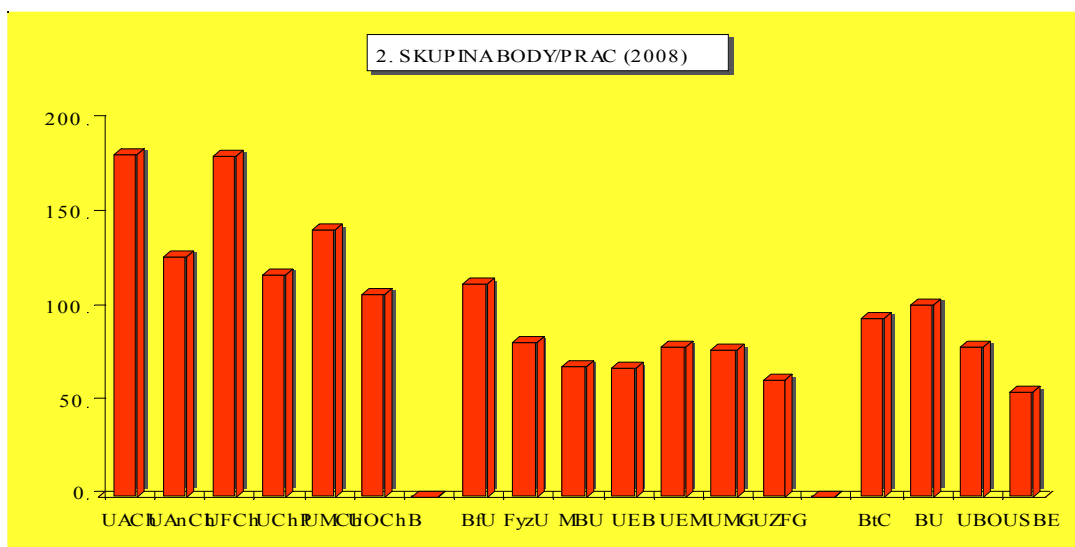
Obr. 9. Průměrný počet výsledků na výzkumného pracovníka ústavů 3. skupiny

metodiky. Nelze tvrdit, že je zřejmou závadou vykazat nižší počet výsledků (celkově i v přepočtené hodnotě) s vysokou kvalitou. Tuto skutečnost znázorňují grafy na obr. 10, 11 a 12, kde jsou uvedeny průměrné počty bodů na výzkumného pracovníka opět v jednotlivých skupinách ústavů. Parametr „průměrný počet bodů na jednoho vědeckého pracovníka“ by tedy již měl být dobrým indikátorem výzkumného výkonu pro jednotlivé ústavy. Přepočet podle schválené metodiky má pak garantovat, že míra celkového výkonu, daná jako součet parciálních příspěvků různých typů výsledků, je ohodnocena „objektivním“ přepočtem. Předpokládáme tedy, že údaje v RIV a body přidělené metodikou těmto výsledkům jsou relevantním údajem pro stanovení výkonu instituce, jako je ústav. Číselné hodnoty, kterých tento parametr dosahuje v 1. skupině ústavů, se pohybují v rozmezí 36,9 až 123,8 (tj. více než trojnásobek), přičemž vážený průměr pro tuto skupinu je 86,5. Pro 2. skupinu ústavů mezi 56,8 a 183,4

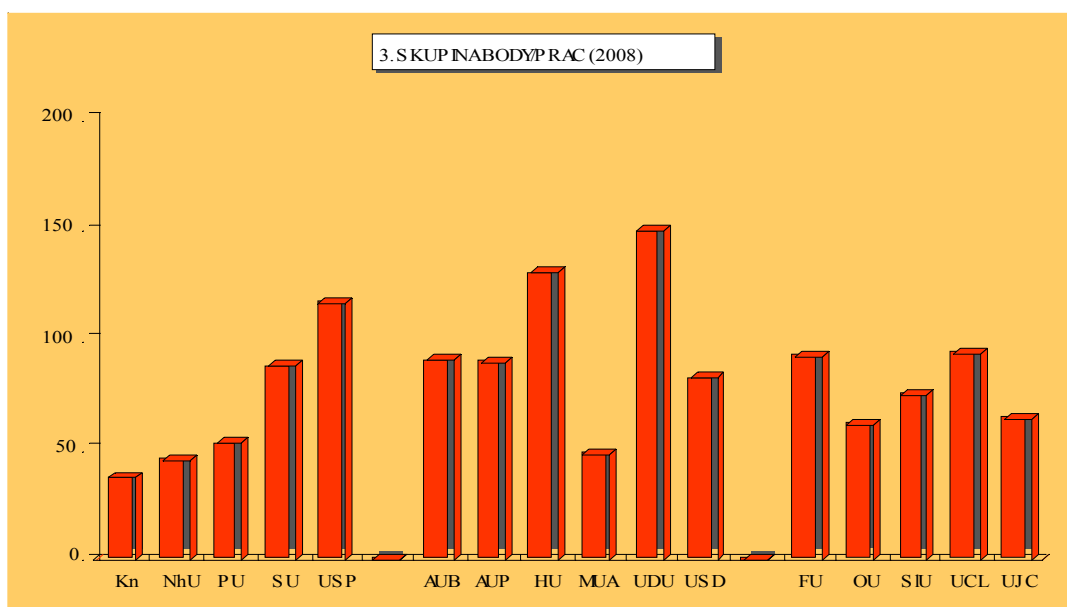

Obr. 10. Průměrný počet bodů na výzkumného pracovníka ústavů 1. skupiny

Obr. 11. Průměrný počet bodů na výzkumného pracovníka ústavů 2. skupiny

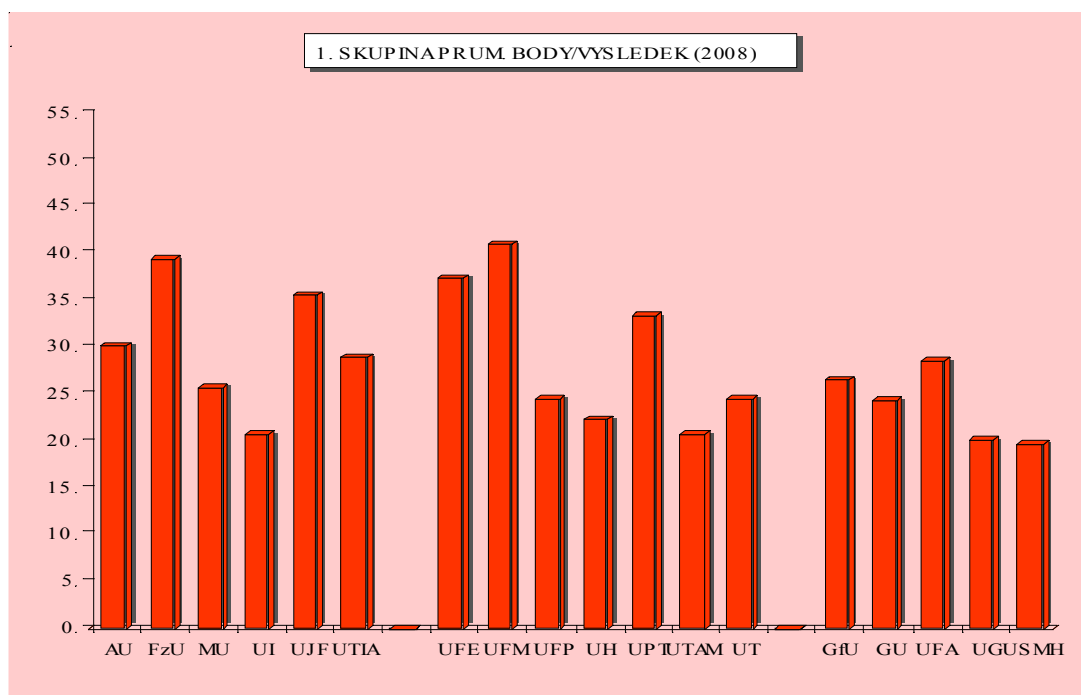

Obr. 12. Průměrný počet bodů na výzkumného pracovníka ústavů 3. skupiny

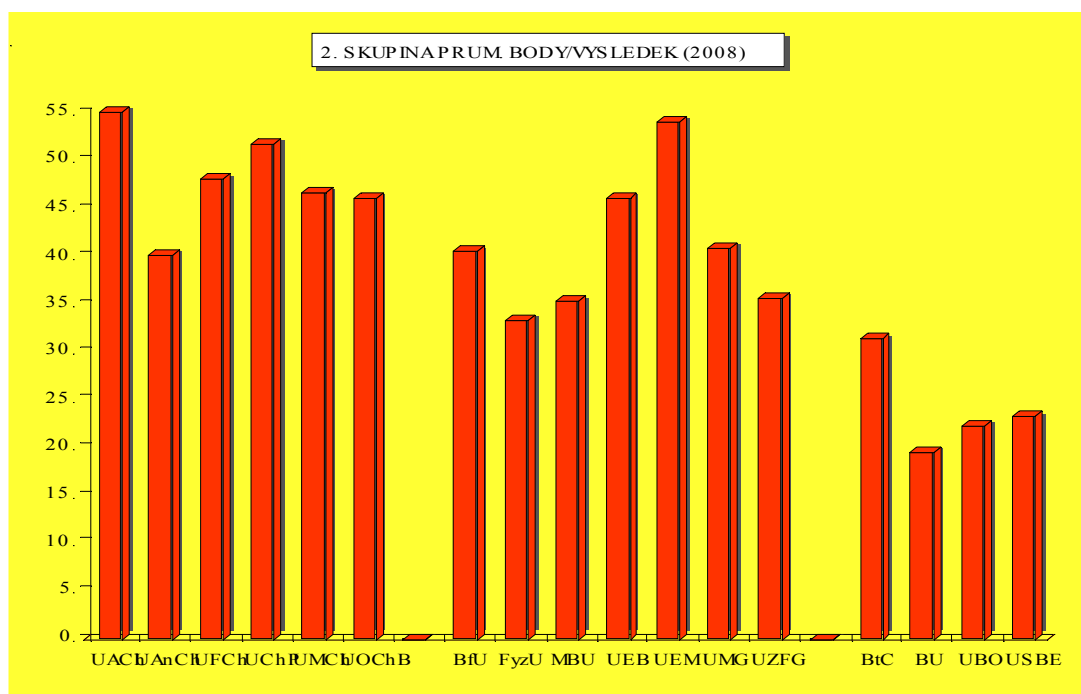
(tj. rovněž více než trojnásobek) s váženým průměrem 100,8 a pro 3. skupinu mezi 37,3 a 149,6 (tj. celkem čtyřnásobně) s váženým průměrem 87,3.

Lze na základě těchto zjištění zodpovědně prohlásit, že některý ústav je prokazatelně výkonnější než ústav jiný? Lze dokonce stanovit, že výkonnost ústavů se navzájem liší několikanásobně? Odpověď na tyto otázky nelze najít tak snadno. Na obr. 13, 14 a 15 jsou grafy znázorňující hodnoty průměrného počtu bodů na jeden výsledek pro jednotlivé skupiny ústavů. Signifikantní rozdíly hodnot tohoto indikátoru by mohly signalizovat rozdílnou kvalitu výsledků, započtených do hodnocení. To ovšem pouze za předpokladu, že všechny ústavy vykazují stejnou strukturu výsledků, anebo že bodové zápočty různých druhů výsledků jsou dokonale objektivní. Zásadní rozdíly v relativním zastoupení publikací v periodikách, anebo v kapitolách a knihách pro jednotlivé skupiny ústavů (jakožto hlavní zdroje výkonu) ukazuje na nepřijatelnost prvního

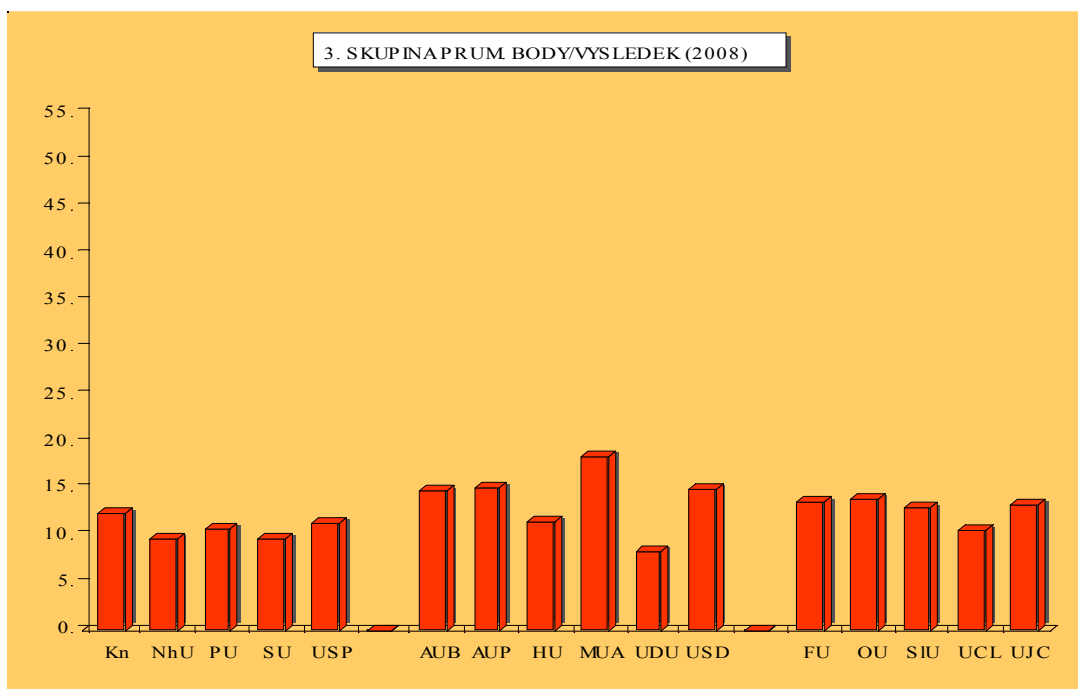
předpokladu. Nekonečné debaty v nejrůznějších grémiích vyjadřující námitky na srovnatelnost ohodnocení publikací v periodikách a knižních vydáních představují dostatek argumentů zpochybňujících druhý předpoklad.

Obr. 13. Průměrný počet bodů na jeden výsledek pro ústavy 1. skupiny

Obr. 14. Průměrný počet bodů na jeden výsledek pro ústavy 2. skupiny

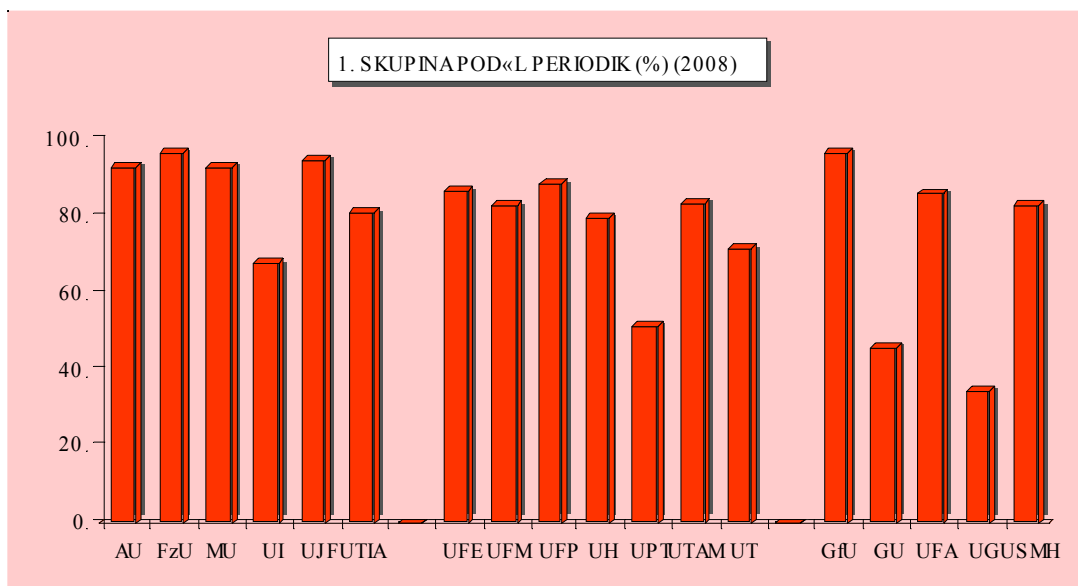

Obr. 15. Průměrný počet bodů na výsledek pro ústavy 3. skupiny

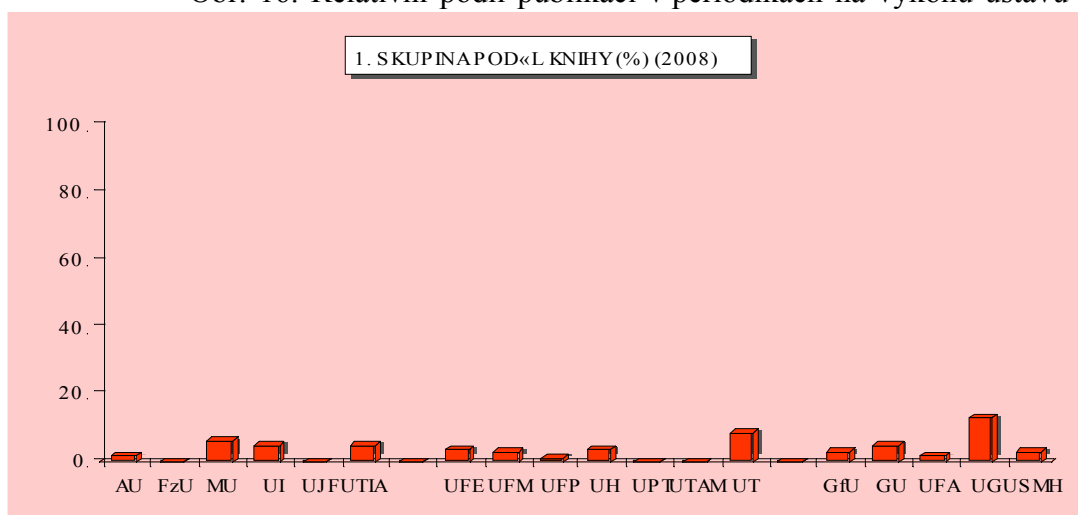
1.skupina	body/výsl. vážený prům.	2.skupina	body/výsl. vážený prům.	3.skupina	body/výsledek vážený prům.
část A	33,22	část A	47,65	část A	10,31
část B	28,38	část B	39,16	část B	12,14
část C	24,09	část C	24,95	část C	12,76
celkem	30,53	celkem	38,43	celkem	11,99

Tab. 1. Hodnoty vážených průměrů bodů/výsledek pro skupiny ústavů.

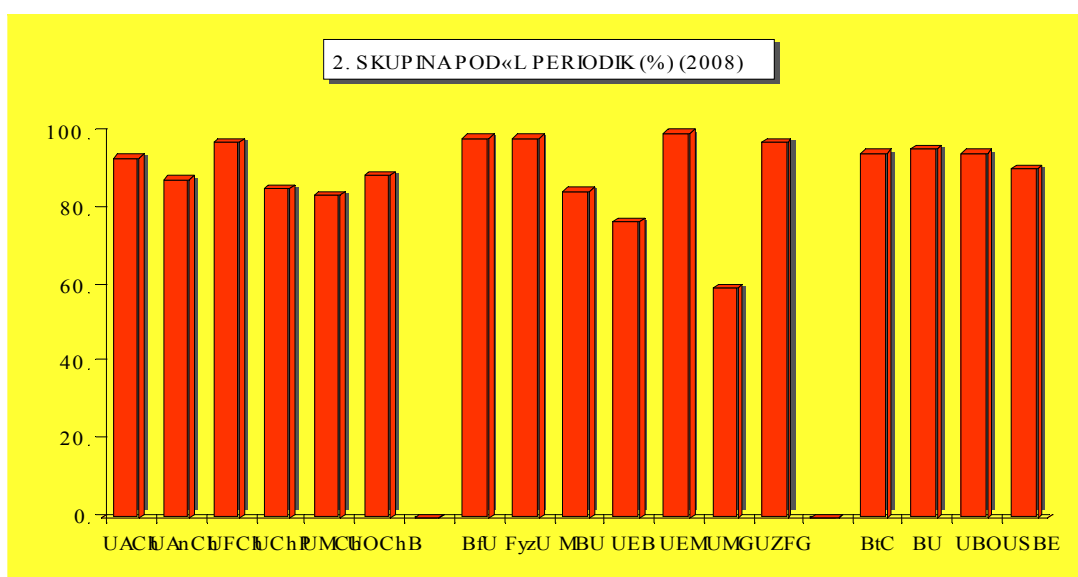
Signifikantní rozdíly hodnot průměrného počtu bodů na výsledek pro různé ústavy jednotlivých skupin jsou patrné pouhým pohledem. Chceme-li vyslovit konečný soud o průměrné výkonnosti výzkumného pracovníka v jednotlivém ústavu, budeme muset zkoumat příčiny uvedených rozdílů poněkud podrobněji. K tomu jsou ovšem potřebná další data a informace, se kterými předemtné hodnocení nepracuje. Čeho si však nelze nepovšimnout v těchto datech, je zásadní rozdíl v hodnotách ocenění výsledků ústavů 3. skupiny ve srovnání s ostatními. Tato skutečnost je rovněž vyjádřena v uvedené tabulce pro každou „podskupinu“ ústavů v dané skupině. Pro akceptování této skutečnosti jsou potřeba zcela jistě věcné argumenty a relevantní důvody, které k uvedenému výsledku vedou a které nejsou

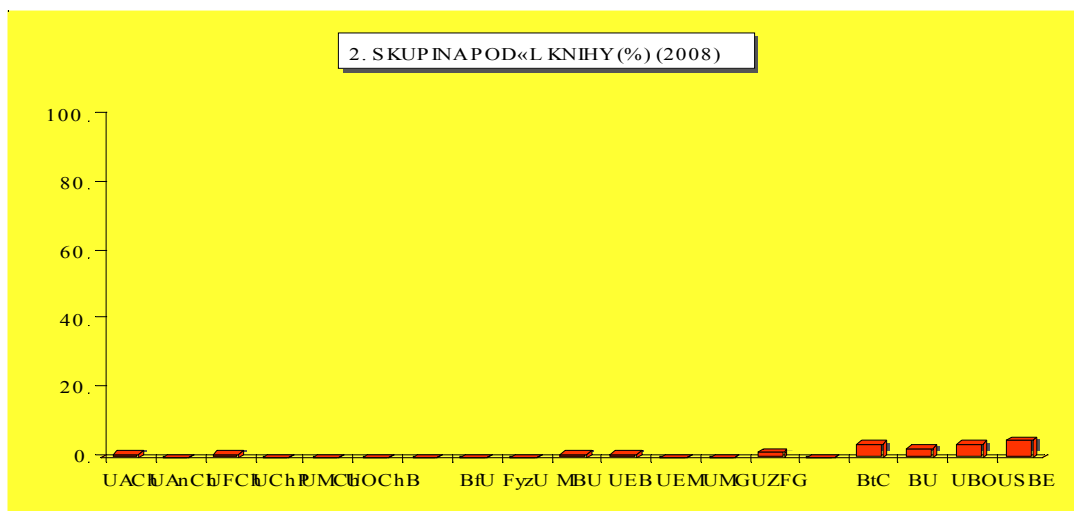
Obr. 16. Relativní podíl publikací v periodikách na výkonu ústavů 1.

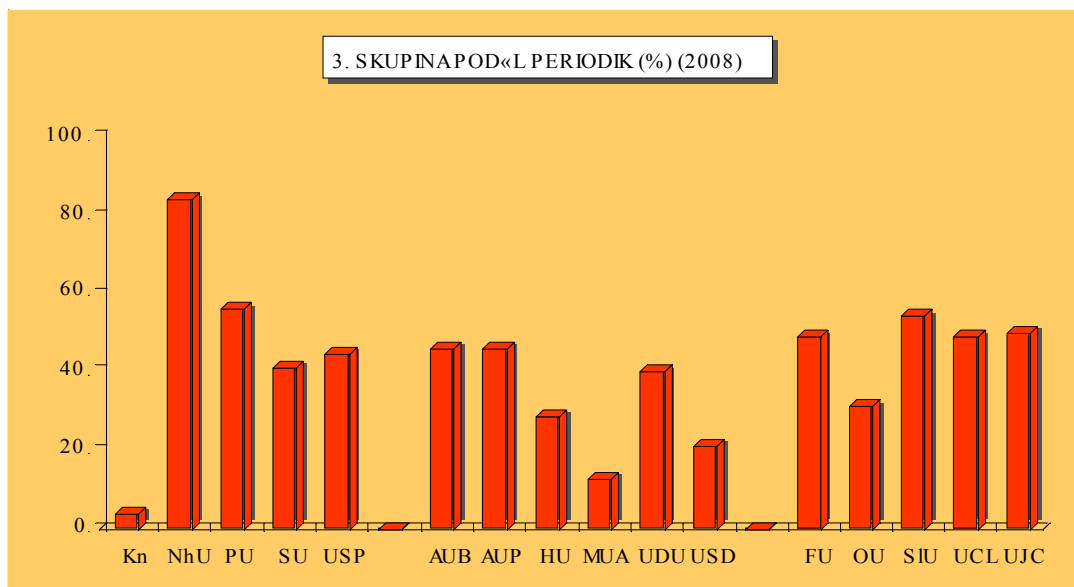
Obr. 17. Relativní podíl knih a kapitol na výkonu ústavů 1. skupiny

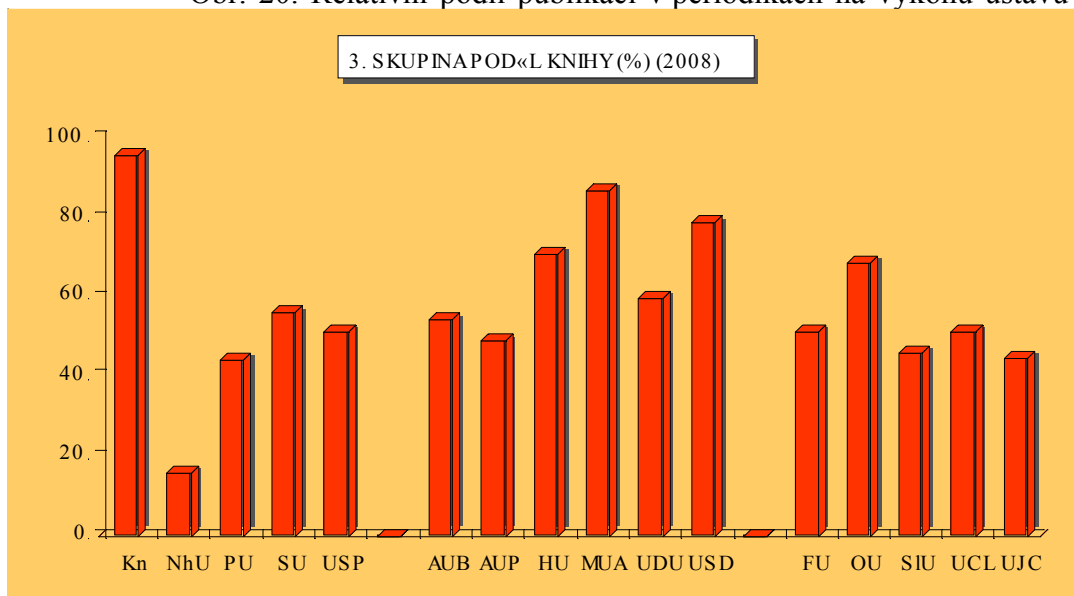
Obr. 18. Relativní podíl publikací v periodikách na výkonu ústavů 2. skupiny

Obr. 19. Relativní podíl knih a kapitol na výkonu ústavů 2. skupiny

Obr. 20. Relativní podíl publikací v periodikách na výkonu ústavů 3.

Obr. 21. Relativní podíl knih a kapitol na výkonu ústavů 3. skupiny

v těchto souvislostech zveřejněny.

Jaké závěry lze učinit z analýzy dat, která jsou veřejně dostupná a týkají se předmětu tohoto hodnocení? Z obr. 16, 17 a 18, 19 je zřejmé, že dominantním zdrojem výkonu ústavů 1. i 2. skupiny jsou publikace v periodikách. Celkem u 53 % ústavů 1. skupiny a 90 % u 2. skupiny pochází více než 4/5 výkonu z publikací v periodikách (v jednom případě je to 100 %), přitom u 3. skupiny je tomu pouze u jednoho případu. Zajímavým zjištěním je rovněž korelace mezi nižším podílem publikací v periodikách a jinými zdroji bodů, tvořících souhrnný měřený výkon a celkově nižší výkonností. Podotýkám, že se týká ústavů stejného oborového zaměření s jistou orientací na produkci jiných výsledků než publikací v periodikách. Je-li tomu tak, pak se tato skutečnost dá vysvětlit přeceněním role publikací v periodikách vzhledem k jiným typům výsledků. Jako přímý důsledek při permanentním působení takto nastavené metodiky by mohlo postupně docházet k vytěsnění všech typů výsledků, kromě publikací v periodikách. Zcela handicapované jsou pak tímto nastavením ústavy 3. skupiny, které nejsou dominantně orientované na tento zdroj započtených výkonů. Dvě třetiny ústavů této skupiny získává více než 50 % bodů díky knižním publikacím. Z toho lze usoudit, že nejde o lokální specifickou jedinou oboru, resp. jednoho pracoviště. Zcela jistě lze vyloučit argument specifické prezentace výsledků celé této skupiny. Jde totiž o rozdílnou metodologii práce těchto oborů, a proto musí být metodika hodnocení citlivá na tuto skutečnost. Pro stanovení vzájemné relace hodnocení výsledků různých typů není žádný algoritmus. Je proto velmi jednoduché změnit relativní váhu jednotlivých druhů výsledků, ale právě tato okolnost nedává záruku, že bude řešení přijatelné.

Co tedy z uvedeného plyne? Prozatím se text týkal pouze metodiky hodnocení výsledků. Na obrázcích jsou znázorněny hodnoty různých parametrů popisujících situaci na ústavech AV, která vyplývá z přehledu započtených výsledků. Na příkladech některých parciálních parametrů vyplývajících z použité metodiky hodnocení se zde demonstruje nízký stupeň citlivosti přístupu ke specifickým poměrům ústavů nejen díky oborové odlehlosti, ale i v rámci oborových příbuzností. Zatím co rozdíly oborově odlehlých pracovišť lze snadno zdůvodnit rozdílnou metodologií práce, pro pochopení a zdůvodnění rozdílů uvnitř oborů jsou potřeba doplňující informace, které překračují rámec použitých dat vstupujících do metodiky hodnocení. Pro konečné rozhodování o míře použitelnosti výsledků metodiky je nezbytné postupovat nanejvýš pozorně a zdůvodněně. Celá řada informací, které lze z uvedené metodiky také získat, je velmi cenným materiálem pro otevřenou diskuzi o výkonnosti

1.skupina	body/pracovn. vážený prům.	2.skupina	body/pracovn. vážený prům.	3.skupina	body/pracovn. vážený prům.
část A	104,3	část A	134,7	část A	75,5
část B	65,4	část B	79,2	část B	100,8
část C	66,2	část C	90,3	část C	82,6
celkem	86,6	celkem	100,8	celkem	87,3

Tab. 2. Vážené průměry bodů/pracovníka výzkumu skupin a podskupin ústavů

pracovišť, nikterak však nezavádají přesvědčivý důkaz pro přímou vazbu těchto číselných hodnot na výši přidělovaných finančních prostředků (viz např. Tab. 2). Hodnocení výzkumné činnosti je víceparametrická úloha, takže je obtížné vyjádřit celkovou kvalitu a intenzitu výzkumu pouze jedním číslem. V tomto přehledu je stručně ukázáno, jaká je citlivost metodiky ve vztahu k parametrům, se kterými pracuje, a jaká je pak relevance získaných výsledků. Z uvedených dat dostatečně průkazně vyplývá skutečnost, že zvolená metodika nepředstavuje dostatečně citlivý nástroj ke stanovení výzkumného výkonu pracoviště nejen kvůli mezioborovým zvláštnostem, ale i uvnitř jednotlivých oborů. Situace se stává obzvlášť svízelnou tehdy, má-li být s takto získaným výsledkem hodnocení přímo spojováno financování ústavů. Požadovaná transparentnost přidělování finančních prostředků na základě výsledků metodiky hodnocení se ztrácí zavedením neprůhledné metodiky. Zcela jistě by se tedy metodika hodnocení výsledků neměla použít ke stanovení výše finančních prostředků přímou úměrou.

Vlastní návrh principů stanovení výše institucionálních prostředků ze SR

Další text se týká návrhu na alternativní metodu stanovení výše institucionálních prostředků ze SR. Základním předpokladem by mělo být transparentní, jasně stanovené rozdělení finančních prostředků ze SR na VaVaI na dvě základní části – jedna část na výzkum a druhá část na vývoj a inovace. Obě tyto oblasti jsou sice v „kompetenci“ RVVI, existují však mezi nimi větší, či menší rozdíly. Vycházejí z dikce zákona o podpoře VaVaI (§2, odst. 1, zákona 110/2009 Sb.) je zřejmé, že oblasti základního a aplikovaného výzkumu mají mnoho společného (metody, cíle, způsoby prezentace a charakter očekávaných výsledků aj.). V praxi také velmi často činnosti základního výzkumu přecházejí spjitě do oblasti aplikovaného výzkumu a naopak. Legální rámec popisující tyto činnosti by měl zohlednit možnost spojitého, bezbariérového přechodu z jedné oblasti výzkumu do oblasti druhé čistě podle rozhodnutí výzkumné instituce. Jiná je situace pro část experimentálního vývoje a inovací. Tyto činnosti jsou také navýsost kreativními činnostmi, avšak svými metodami, cíli, prezentací a především charakterem očekávaných výsledků (a z toho vyplývajících kritérií hodnocení) značně odlišnými od výzkumu. Proto by se kritéria hodnocení výsledků měla vzájemně lišit a celá úloha by se mohla transparentním oddělením značně zjednodušit.

S ohledem na stanovené cíle i dikci zákona, definující poslání jednotlivých částí činnosti VaVaI, bude podpora experimentálního vývoje a inovací ze SR téměř výlučně poskytována formou účelových prostředků. Možnosti rozhodování o poskytnutí prostředků na řešení otázek spadajících do oblasti experimentálního vývoje nebo inovací budou téměř výlučně spadat do kompetence TAČR, anebo projektů konkrétních programů operativně vypisovaných podle potřeb státu a jednotlivých zadavatelů. Vzhledem k charakteru činností v těchto oblastech lze pak uchovat naději snadnějšího hodnocení úspěšnosti a efektivity nejen pracovišť, které schválené projekty řeší, ale i vyhlášovateli programů a poskytovatelů prostředků na tyto činnosti.

Poněkud jiná je situace v oblasti výzkumu. Kromě účelových prostředků, jejichž užití lze dobře definovat konkrétním zadáním v grantové soutěži, anebo speciálním zaměřením konkrétních

programů jasně orientovaných na oblast výzkumu (základního nebo aplikovaného), jde v této chvíli o rozhodování o výši institucionálních prostředků. Existuje řada důvodů o nezbytnosti této struktury financování, ze které rovněž plyne nezaměnitelnost institucionálního financování jinými zdroji a prostředky. Specifické poslání institucionálních prostředků právě vyžaduje řadu dalších informací, kromě doposud používaných statistických dat. Toho se však tento materiál netýká. Předmětem tohoto návrhu je možnost postupu v rámci základních norem a předpisů, které byly přijaty v poslední době a který se bude týkat institucionálního financování. Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno výše, lze materiál vytvořený na základě RIV, společně s dalšími údaji (zde např. přepočtené počty výzkumných pracovníků) využít jako část vstupu pro obsáhlé hodnocení „peer review“ jednotlivých pracovišť. K tomu je nezbytné vytvořit hodnotící grémia mezinárodního složení, která dostanou zcela jasně formulované zadání a kompetence. Na těchto fórech lze dobře zhodnotit nejen konkrétní statistické údaje výstupu výzkumu, ale i jejich kvalitu v souvislosti s tradicí a specifikou orientace pracoviště díky svému vývoji. Podstatnou podmínkou je účast zahraničních expertů v grémiích, která zvýší relevantnost následných rozhodnutí orgánů na všech stupních rozhodování.

Konečné rozhodnutí o výši institucionálních prostředků by mělo korelovat se závěry, resp. doporučeními hodnotících grémií, která budou oborově orientovaná, ale učiněna budou „politickým“ rozhodnutím o dělení prostředků SR na institucionální prostředky v jednotlivých oborech. To dává politické reprezentaci a státní správě významný nástroj oborové regulace výzkumu, při současném zachování významné míry autonomie institucionálního rozhodování. Podobná okolnost je vlastně založena i v současném modelu financování, kdy bodové hodnoty různých typů započtených výsledků také nemají vzájemnou vazbu, ale předložený návrh schvaluje vláda ČR. Je nesporné, že navrhované řešení je poněkud transparentnější. Jasná pravidla a definované perspektivy na střednědobé výhledy budou nejen stabilizovat výzkum na pracovištích s požadovanými výsledky, ale umožní jim připravit výhledy dalšího rozvoje, a tím i hospodárnější nakládání se svěřenými prostředky. To vše lze pořídit s pomocí mezinárodně složených grémií: hodnocení stavu, činnosti a perspektiv konkrétních pracovišť. Zde je nezbytné uvést, že stejná grémia, se stejnými kritérii, by měla provést peer review stejná hodnocení na všech pracovištích ČR, která se chtějí ucházet o institucionální prostředky na výzkum. Nárok na institucionální podporu lze tak snadno vázat na definovanou excelenci výzkumu, ke které je podpora vztahována. Je nasnadě, že jde o rozsáhlou akci, která nebude ani jednoduchá, ani levná. Nelze se ji však vyhnout. Bude-li však provedena svědomitě a pečlivě, bude to znamenat, že periodicitu takových hodnocení bude možné počítat v rozsahu několika let.

Takové rozsáhlé hodnocení se tedy musí týkat nejen pracovišť zřízených různými rezorty, ale především vysokých škol. V současné době, kdy probíhají přípravné práce reformy terciárního vzdělávání, se nabízí příležitost k jejich zásadní kategorizaci, pokud jde o kvalitu a intenzitu výzkumu, kterým se zabývají. Otevření přístupu k prostředkům podporujících experimentální vývoj a inovace bude vítanou příležitostí zejména pro neuniverzitní vysoké školy, ale i pro školy nebo jednotlivá pracoviště univerzitního typu. Toto uspořádání umožní požadovat od každé vysoké školy a každé fakulty systematické pěstování tvůrčích činností, jakožto jedné ze základních oblastí jejich působení. Ve skutečnosti dnes již neexistují žádné důvody, aby byl výzkum na pracovištích různých rezortů hodnocen podle různých kritérií. Současně také neexistuje žádný důvod k tomu, aby výše

institucionální podpory poskytované ze SR závisela na tom, který poskytovatel prostředky spravuje. Základním kritériem hodnocení má být kvalita výstupů, a proto je tak důležité definovat, co kvalita je a jak je možné ji stanovit. Cílená orientace účelových prostředků je dána definicí programů a hodnocením navrhovaného projektu; institucionální prostředky musí odpovídat podobné klasifikaci.

Z uvedeného je zřejmé, že jde o zcela zásadní změny v dosavadním přístupu k financování VaVaI v ČR. K eventuelní realizaci uvedených změn je potřeba rozpracovat a promyslet celou řadu konkrétních okolností, na které budou vázána potřebná opatření a v krajním případě i změny v nedávno schválených normách. Proto je zcela nezbytné konzultovat všechny argumenty, spojené s tímto návrhem s co nejširší výzkumnou obcí a dalšími partnery, jichž se otázky VaVaI přímo týkají. K ní patří reprezentace vysokých škol (ČKR a RVŠ), vedení AV ČR, Svaz průmyslu a dopravy, profesní komory jakožto „odběratelé“ výsledků výzkumu atd. Konzultace a zásadní projednání s těmito partnery na každém stupni přípravy celého systému podpory je zřejmou nezbytností v procesu přípravy, stejně jako otevřená diskuze s nejširší veřejností. Omezení debaty o těchto otázkách na rozsah připomínkového řízení představuje zcela jistě nedostatečný prostor pro zohlednění potřeb jednotlivých aktérů a pro vytvoření co nejlepších garancí úspěchu celého systému. Pokud tedy bude rozhodnuto o přepracování současného modelu financování v uvedeném smyslu, bude potřeba stanovit časový plán jednotlivých kroků, odpovědnost jednotlivých aktérů v tomto procesu a podmínky přechodného období pro vyjasnění perspektiv nejen jednotlivých výzkumných institucí, ale i jejich odpovědnosti v celém systému.